18è Premi
Atrapallibres

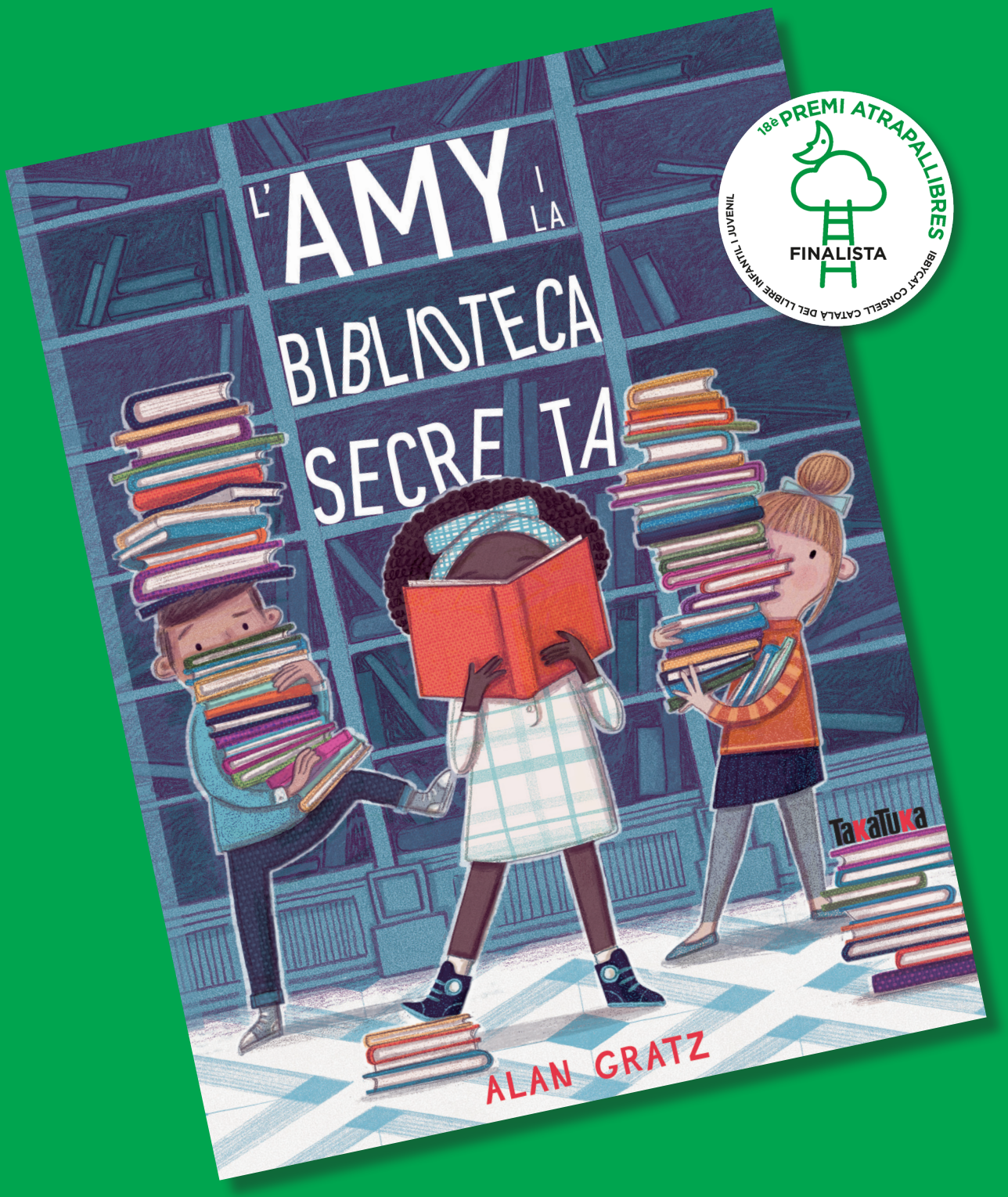

Guia de lectura a càrrec de Marc Alabart Barba

Ibbycat
Consell Català
del Llibre Infantil
i Juvenil

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Ajuntament de
Barcelona

Fitxa

Autor/a: Alan Gratz
Títol original: *Ban this book*
Traductor/a: Roser Rimbau
Lloc d'edició: Barcelona
Editorial: Takatuka
ISBN: 978-84-17383-95-4
Premis:
North Carolina Battle of the Books (2018-2019)
White Nile Award (2019-2020)
Connecticut Nutmeg Book Award (2020).

Resum

Compte! Retireu aquesta novel·la de les vostres biblioteques i llibreries! No la deixeu en mans dels infants. No permeteu que coneguin l'Amy, una nena de nou anys que revoluciona l'escola primària de Shelbourne quan descobreix que el Consell Escolar ha retirat el seu llibre favorit de la biblioteca perquè el considera inadequat. No deixeu que descobreixin el valor i l'enginy que demostren ella i els seus amics per fer que els llibres que prohibeixen segueixin circulant. Si ho feu, sapigueu que potser –o potser no!– es posen al costat d'aquests petits delinqüents que lluiten contra el que creuen injust i, sobretot, correu el perill que s'ho passin bé llegint. Vet aquí una novel·la fresca, divertida i emocionant, que aporta una nova mirada sobre determinats temes i convida a la conversa.

Autor

Alan Gratz (Tennessee, 1972) és un escriptor estatunidenc de renom al seu país, conegut per bestsellers com ara *Refugee* (traduït al castellà per Santillana) o *Ground Zero*. En total, ha publicat més de setanta novel·les. Va estudiar a la Universitat de Tennessee, on es va llicenciar i especialitzar en escriptura creativa.

Gratz ha guanyat incomptables premis pels seus llibres. Actualment es dedica del tot a l'escriptura, malgrat que també viatja arreu del món per parlar sobre els seus llibres. Confessa que el que més li agrada fer en el seu temps lliure és jugar, menjar pizza i llegir.

Alguns elements interessants de l'obra

L'Amy: una veu narrativa potent

La protagonista i narradora d'aquesta història és l'Amy Anne Ollinger, una nena de nou anys, alumna de l'escola primària de Shelbourne. A través de la seva veu coneixem els fets que ocorren en el relat i també descobrim com és ella interiorment: què pensa, què sent. L'Amy és un personatge polièdric, amb debilitats i fortaleses, que experimenta una clara evolució:

- Contínuament ens explica allò que *voldria dir*, però poques vegades s'atreveix a *dir-ho*. El transcurs de la història, però, la porta a canviar aquesta dinàmica. El capítol «Finalment dic el que penso» (p. 206-219) culmina aquesta evolució. De sentir-se un personatge secundari —«I és per això que jo mai no podria ser la protagonista d'un llibre» (p. 42)— passa a convertir-se en la protagonista d'una gran aventura, amb veu pròpia.
- De seguida veiem que l'Amy també se sent un personatge totalment secundari a casa. Troba a faltar el seu espai personal en el que ella mateixa anomena «can Caos» (p. 29). El capítol «Ni un racó per mi» (p. 97-100) mostra perfectament com se sent amb la seva família, la qual sembla ignorar aquest problema. De nou, però, observem un canvi en aquest sentit, certificat a l'últim capítol (p. 223-226).

Un text fresc, gens condescendent i ple de tocs humorístics

Una de les claus d'aquesta novel·la és *com* està escrita. Alan Gratz se serveix de diferents recursos per obtenir un relat àgil, divertit i captivador. Per exemple, ens podem fixar en l'ús de:

- Capítols curts, amb frases finals que es caracteritzen per la seva contundència o per la generació d'expectatives.

  «Vol dir, Amy, que el teu llibre favorit ha estat prohibit a la biblioteca de l'escola» (p. 14).
  «Ni aquella nit ni potser mai més» (p. 55).
  «I va ser en aquest moment que vaig tenir una idea encara més gran que la que havia tingut abans» (p. 62).
  «Però quan hi vaig entrar la capsa no hi era» (p. 186).

- Humor. L'autor presenta personatges d'allò més divertits, com per exemple la senyora Banazewski, una directora d'escola que té el despatx ple de bananes.

  «Hi havia bananes per tot arreu. Quadres de bananes, bananes amb braços, cames i cares, micos amb bananes, barrets amb bananes, xancletes de bananes, anuncis de Banana Republic, una col·lecció dels adhesius blaus que sovint hi ha a les bananes...» (p. 84).

També descriu situacions realment hilarants, com ara la primera reunió de la BLPA (p. 88-92) o la Lacey Edwards inventant-se com van morir les nou primeres princeses del fals llibre *La princesa número disseny* (p. 142-143).

La lectura i els llibres

Un dels aspectes que destaquen de la novel·la és la importància que hi tenen els llibres i el fet de llegir. Per l'Amy, llegir és una necessitat, un refugi:

> «...no tenia cap racó on amagar-me. El meu únic refugi eren els llibres» (p. 159).

També resulta interessant fixar-se en tots els elements que envolten els llibres i en què sovint no ens fixem, com ara el fet d'escollir el títol d'una novel·la o de dissenyar-ne la coberta (p. 115-120). A més, hi ha un gran homenatge a les bibliotecàries i bibliotecaris d'arreu del món (a qui Alan Gratz dedica el llibre), amb una visibilització de la seva feina.

> «És una fitxa de préstec [...]. Abans, quan algú es volia endur un llibre, agafàvem aquesta fitxa i hi posàvem la data de retorn amb un tampó. Al costat hi posàvem el nom del noi o la noia que se l'enduia» (p. 94).
> «Però bé, si vols ser una bibliotecària de veritat, haurem de parlar del dret a la privacitat dels usuaris» (p. 221).

Llibertat, censura i «fer el bé»

Un dels temes principals de la novel·la és la llibertat a l'hora de llegir. Al voltant d'aquesta idea, es generen petites qüestions secundàries que aconsegueixen fer-nos pensar en aquest tema des de la seva complexitat:

- Poden els infants i joves escollir amb total llibertat allò que volen llegir o les seves famílies també tenen potestat per decidir per ells?

  «...les mares i pares han de poder decidir què poden llegir i què no poden llegir les seves criatures.» (p. 34).

- Què passa quan allò que pensem va en contra d'una normativa establerta? Val la pena alçar la veu si això ens ha de comportar problemes?

  «Ho tenia ben clar: dir les coses en veu alta només et crea problemes» (p. 155).

- Fer les coses «amb bona intenció» ens porta sempre a actuar de la manera correcta?

  «Elles només volien ajudar-me, ho sabia perfectament, però veure el que havien fet em va entristir encara més» (p. 194).

  «Ella creia que estava fent una cosa bona per nosaltres, però s'equivocava» (p. 205).

- Per molt que tinguem molt clara la nostra posició, podem empatitzar amb aquelles persones que en defensen una de totalment contrària?

  «Pensar que la senyora Spencer era una mala persona havia estat molt fàcil, però aquells dies, mentre m'esforçava a trobar raons per prohibir llibres, havia començat a veure les coses des del seu punt de vista.»

Possibles propostes per a una presentació suggerent de l'obra i la seva mediació:

ABANS

Fer hipòtesis sobre l'obra

— Abans de llegir la novel·la, podem fer hipòtesis a partir de la coberta i el títol. Per què hauria d'existir una biblioteca *secreta*? Quin tipus de llibres hi deu haver en aquesta biblioteca? Com ens imaginem que deu ser l'Amy? On deu ocórrer la història? Quin gènere atribuiríem al llibre? Un cop llegim la sinopsi del darrere del llibre també ens podem preguntar: quins motius podrien portar algú a prohibir un llibre? Quin és el llibre preferit dels nois i noies de la classe?

Parlar sobre les *nostres* biblioteques

— Segur que tots els nois i noies saben què és una biblioteca. Però quins tipus de biblioteques coneixen? Què significa per a ells aquest espai? Pot ser interessant parlar de la biblioteca escolar, la biblioteca d'aula, la biblioteca pública, les nostres biblioteques personals... i de la relació que hi tenen.

DURANT

Recollir els diferents títols que apareixen citats a la novel·la

— Al llarg de la novel·la se citen un gran nombre d'obres literàries –vora setanta!– destinades , generalment, al públic juvenil –algunes, poc accessibles per als nois i noies a qui s'adreça el llibre–. Pot ser interessant anar recollint els títols que apareixen i demanar, cada vegada a un alumne diferent, que busqui informació sobre l'obra en qüestió.

DESPRÉS

Jugar amb els personatges del llibre

— La novel·la és plena de personatges d'allò més particulars. Pot ser interessant crear una constel·lació de personatges i que cadascú indiqui, de tots ells: quin seria el seu preferit, quin no els agrada, quin d'ells els recorda a un personatge d'una altra obra de ficció...

També podem crear un joc del tabú amb els diferents personatges de la novel·la: una persona, tan sols dient una paraula, ha d'intentar que la resta endevinin el personatge que li ha tocat –però, alerta! Hi ha un seguit de paraules que no pot dir!

Fer un debat sobre diferents temes polèmics que apareixen en el llibre

— *L'Amy i la biblioteca secreta* és un llibre que pot despertar debats d'allò més interessants. Per tractar-los, podem fer un termòmetre humà. Tot el grup se situa en fila i, un cop diem una frase, cadascú ha de col·locar-se més cap a la dreta o a l'esquerra, segons si estan molt o poc d'acord amb la sentència. L'important és que les frases siguin contundents, sense ambigüitats. Per exemple:

- Els pares i mares tenen dret a dir-nos què hem de llegir i què no.
- L'escola té dret a dir-nos què hem de llegir i què no.
- Saltar-se les normes és positiu, sempre que sigui per «un bon motiu».
- La senyora Spencer és una mala persona.
- Sempre que fem les coses «amb bona intenció» estem actuant correctament.
- No podem establir una amistat amb algú que pensa diferent de nosaltres.

Censurar llibres que hem llegit

— Podem demanar als nois i noies que escullin un altre llibre que hagin llegit recentment i escriguin arguments pels quals podrien censurar-los. Com bé diu l'Amy:

> «...el fet és que un cop has prohibit un llibre, qualsevol persona, en qualsevol circumstància, pot trobar un motiu per prohibir-ne un altre» (p. 179).

Fer una recerca sobre casos reals de censura

— Tal com s'explica al capítol «En Trey no fa gens el Préssec» (p. 177-179) o en l'epíleg de l'editorial (p.231-232), a diferents llocs del món s'han viscut casos de censura literària per un gran nombre de llibres. Podem convidar els nois i noies a fer una recerca sobre aquests casos i exposar-los a la resta del grup.

Preguntes especials

— On se situa aquesta història? Quines diferències hi ha entre la vostra escola i la que es descriu en el relat?

— Penseu que la veu de l'Amy és una veu creïble? Si la novel·la estigués escrita en tercera persona, seria gaire diferent?

— Quins canvis experimenta l'Amy al llarg del relat?

— Com se sent l'Amy en el context de la seva família? I a l'escola?

— Què us han semblat la resta de personatges? Amb quin us quedaríeu? Quin no us ha agradat?

— Us ha divertit el llibre? Penseu que funcionen els tocs humorístics que hi posa l'autor?

— Opineu que l'escola té dret a dir-vos què podeu llegir i que no? I la vostra família?